

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΕΣ

Ὁ «Δὸν Κιχώτρ», στή φιλολογικὴ μετάφραση, ποὺ δημοσιεύει ὁ «Νουμάς», γίνηκε αφορμὴ νὰ μιλήσουν οἱ ἐφημερίδες καὶ γενικώτερα γιὰ τὴν ἀξία καὶ τὴ σημασία τῶν μεταφράσεων στὴ νέα μας λογοτεχνία. Τονίστηκε μάλιστα στὴν «Ἐστία», πόσο ἔχει νὰ κερδίσει ἀπὸ μιὰ τέτοια συστηματικὴ προσπάθεια, ὄχι μοναχὰ ἡ αἰσθητικὴ τοῦ Κοινοῦ, μα καὶ ἡ νέα μας γλῶσσα, ποὺ ὀλοένα εἶται μορφώνεται, μὲ τὸ πλοῦσιον, φυσικὸ ὄλοκό της, σὲ γλῶσσα φιλολογικῆ.

Ἀπὸ μιὰ τέτοια ἰδέα ξεκινώντας, ἐδῶ καὶ κάμποσα χρόνια, τρεῖς ἄνθρωποι, ὁ μακαρίτης ὁ Ζουφρὲς, γνωστός στοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Νουμά» ἀπ' τὴς ἀμίμητες ἐκείνες, μὰ λιγοστὲς, παρῳδιὰς του τῶν μύθων τοῦ Αἰσώπου, ὁ Ἄριστος Καμπάνης καὶ ὁ ὑπερφανόμενος, ἀποφασίσασαν νὰ βγάλουμε τὰ «Ἠλύσια». Σὲ μιὰ ἐποχὴ, ποὺ ἡ πρωτότυπη παραγωγή εἶχε, ὅπως πάντα, ὅλη τὴν καλὴ διάθεση νὰ τροφοδοτήσῃ χιλιάδες περιοδικὰ καὶ πάλι νὰ τῆς περισσέψῃ ὄλοκό, ἔναι περιοδικὸ ἀποκλειστικὰ ἀφιερωμένο σὲ μεταφράσεις, ὅπως ἦταν τὰ «Ἠλύσια», ξάφηνε ἀκριτὰ τοὺς φιλολόγους μας κύκλους. Τί Διάβολο! Χαθῆσαν τὰ πρωτότυπα, δὲν εἶχε ὁ τόπος ποιητὲς, διηγηματογράφους, κριτικούς, εὐθυμογράφους γιὰ νὰ στολίουν τὴς σελίδες τοῦ νέου περιοδικοῦ; Κ' ἔπρεπε νὰ καταρύγουμε τοὺς ξένους; Τὸ πρῶμα θεωρήθηκε τότε σὺν ἑνῇ πέταγμα γαντιοῦ κατὰμουτρα τῆς Ἑλληνικῆς λογοτεχνίας, ποὺ οἱ ἐκδότες τοῦ νέου περιοδικοῦ θέλανε νὰ τὴν ἀγνοήσουν τάχα ἢ νὰ τὴν περιφρονήσουν. Προσωπικὰ ὁ ἴδιος εἶχα λάβει ἕνα σωρὸ γράμματα ἔθροιστικά, στὰ ὅποια δὲ θὰ εἶχα παρὰ ν' ἀπαντήσω, ὅτι μιὰ φορὰ, ποὺ οἱ ἴδιοι οἱ ἐκδότες τοῦ περιοδικοῦ θυσιάσαν τὴ δική τους τὴν πρωτότυπη ἐργασία, καὶ φιλοδοξούσαν νὰ γίνουν μοναχὰ καλοὶ μεταφραστὲς, καμμιὰ παρεξήγηση δὲν εἶχε τὸν τόπο της. Πού νὰ πειστοῦνε ὅμως οἱ...πρωτότυποι! Κάποιος μούγραφε μὲ τὸνομά του:

«Κάνετε ὅ,τι ἔκανε καὶ ὁ Σαμφών. Ἀποφασίζετε νὰ θάψετε καὶ τὸν ἑαυτὸ σας μέσα στὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ, ποὺ γκρεμίζετε, γιὰ νάχετε τὴν εὐχαρίστηση νὰ θάψετε μαζί σας καὶ τοὺς...ἄλλοφύλους.»

Ὅρμιζομαι, καὶ τώρα ἀκόμα, πὼς τέτοια αὐτοθυσία δὲν μᾶς εἶχε περάσει ἀπ' τὸ νοῦ μας. Θέλαμε μόνο καὶ μόνο νὰ δοκιμάσουμε καὶ ἐμεῖς, ὅπως ὁ Σουλὸ Πρυντόμι, στὴ μεταφραστικὴ προσπάθεια τῆς δύναμης τῆς δικῆς μας καὶ τῆς δύναμης τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας καὶ νὰ προσφέρουμε στὸ Ἑλληνικὸ Κοινὸ κάποια καλύτερη πνευματικὴ τροφή ἀπὸ καὶνὴν ποὺ συνείδηζε νάχη στὸ τραπέζι του. Ἔτσι ὁ Ζουφρὲς ἄρχισε νὰ μεταφράζῃ τὸν Ντάντε, ὁ Γρυπάρης τὸν Αἰσχύλο, Καμπάνης τὸν Ἐπίκτητο καὶ τὸ Λεοπάρντι, ὁ Κωνσταντίνιδης τὸν Τσέχωφ, ἐγὼ τὸν Πλάτωνα, μὲ κάποιο πρόγραμμα στὴν ἐκλογὴ συγγραφέων καὶ μεταφραστῶν. Δυστυχῶς ὁ Ζουφρὲς πέθανε, δυὸ μῆνες ὕστερα, καὶ τὰ «Ἠλύσια» σταματήσανε.

Δὲ θέλω νὰ πῶ, ὅτι τὰ «Ἠλύσια» ἔδωκαν, σ' ὅλη τὴ γραμμὴ, πρότυπα μεταφράσεων. Μερικὲς ἀπ' αὐτὲς, τὴς χαρακτηρίζει κάποια βιασίνη καὶ ἀκαταστασία. Ἡ πρόθεση ὅμως στάθηκε πάντα καλὴ καὶ ἡ προσπάθεια καλοσυνείδητη. Καὶ τὸ χαρακτηριστικώτερο προτέρημα τῶν μεταφράσεων αὐτῶν εἶναι ὅτι καθεμιὰ ἀπ' αὐτὲς ἔγινε ἀπ' τὴ γλῶσσα τοῦ πρωτότυπου. Αὐτὸ ἦταν νόμος γιὰ τὸ περιοδικὸ μας. Ὅχι μεταφράσεις ἀπὸ δεύτερο χέρι, ὄχι Ρούσκινα ἔργα μεταφρασμένα ἀπ' τὰ Γερμανικὰ ἢ Ἰταλικὰ μεταφρασμένα ἀπ' τὰ Γαλλικὰ, ὅπως γίνεται τὴς περισσότερες φορὲς. Ὅ,τι κάνει σήμερα ὁ «Νουμάς» μὲ τὸν «Δὸν Κιχώτρ» καὶ τὸ «Σάββα», μὲ μεταφραστὲς τὸν Καρδαῖο καὶ τὴ δεσποινίδα Σαραντιδῆ, τὸ κάναμε καὶ ἐμεῖς τότε, μὲ μοναχὴ φιλοδοξία νὰ προσανατολισοῦμε τὴν σκέψη καὶ τὸ αἶσθημα τοῦ τόπου πρὸς κάποιες ἀνώτερες πνευματικὲς ἰδρονὲς καὶ νὰ σπράξουμε τὴ νέα καὶ ἀπλαστὴ γλῶσσα του πρὸς κάποιους δύσκολους, μὰ τίμους, ἄθλους.

Αὐτὴ στάθηκε πάντοτε σὲ ὅλες τὴς νέες λογοτεχνικὲς ἢ μεγάλῃ ἀποστολῇ τῶν μεταφράσεων καὶ ἡ σημασία τους. Στὴν Ἑλλάδα περισσότερο ἀπ' ἄλλου ἔχουμε ἀνάγκη σήμερα ἀπὸ μεταφραστὲς—δημιουργούς. Καὶ καθένας, ποὺ θὰ δώσῃ στὸν τόπο του μιὰ καλὴ μετάφραση πρέπει νὰ ξέρῃ, πὼς μιὰ μέρα θὰ τοῦ λογοριαστῇ σὰ δημιουργικὴ ἐργασία, ὅπως καὶ εἶναι, καὶ προπάντων σὰ μιὰ μεγάλῃ ὑπηρεσία στὸν πολιτισμὸ τῆς πατρίδας του. Καὶ τὸ κάτω-κάτω τῆς γραφῆς ἕνας καλὸς μεταφραστὴς εἶναι πάντα ἀνώτερος ἀπὸ ἕναν μέτριο ποιητῆ. Γιατὶ δὲν εἶναι βέβαια μισρὴ δόξα νὰ δέσῃ κανεὶς ἄξια τ' ὀνομά του μ' ἕνα ὄνομα παραδομένο στὴν ἀθανασία.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Γνώμες Ἀγγλοῦ κριτικοῦ γιὰ τὸν Πῶλ Κλωντέλ. — Ὁ Ἄντρέ Φορταϊνὰ γιὰ τὸ καινούργιο βιβλίον τοῦ Πῶλ Κλωντέλ.

...Ἦστερ' ἀπὸ τὴν αὐστηρὴ κριτικὴ τῆς *Minerve Française* γιὰ τὸν Πῶλ Κλωντέλ, ἰδοὺ καὶ ὁ φημισμένος ἄγγλος κριτικὸς Ἔδμοντ Γκὸς, ποὺ δηλώνει σὲ μιὰ μελέτῃ ποὺ δημοσιεύει στοὺς «Κυριακτικὸς Τάϊμς», πὼς μερικὰ ἀπὸ τὰ δημοσιογραφίματα τοῦ Κλωντέλ εἶναι ἐπιτελῶς ἀκατανόητα.

«Ἡ σκοτεινὰ, λέει, δὲν εἶναι μοναχὰ στὴ γλῶσσα, μὰ ἐπίσης στὴ σκέψη. Διάβασα καὶ ξαναδιάβασα τὴς σελίδες τῆς «*Cantate à trois voix*» καὶ ἐξοκολουθοῦν νὰ εἶναι ἐπιτελῶς ἀκατανόητες. Ἡ γαλλικὴ ποίηση, προσθέτει, στάθηκε πάντοτε τόσο καθαρὴ καὶ διάφανη, καὶ τόσο λογικὴ, ποὺ μπορεῖ νὰ περάσει δίχως κρόβο μιὰ ολισμωδικὴ κρίσις σκοτεινιάς».

Σ' ἕνα ἄλλο κείμενον ἀπὸ τὰ τελευταῖα ἔργα τοῦ Κλωντέλ, στὴν «*Αρχοῦδα καὶ τὸ Φεγγάριον*», βρῖσκει μιὰν ἀσυναρτησίαν ποὺ γειτονεῖ μὲ τὴν τρέλαν, καὶ τὴν ὀνομάζει «ὄπερα μπούφα γιὰ μανιακούς».

Τὸ ἐναντίον, τὸν θανατᾶζει τὸν Κλωντέλ γιὰ τὰ

δραματικά του έργα :

«Σχεδόν πάντοτε, λέει, είναι, στο νόημα, πιά καθάρη από τὰ ποιηματικά του, πιά εξοικειωτά, πιά ζωντανά κι' άκόμα ο Κλωντέλ καμιά φορά στα δράματά του (όχι πολύ συχνά, μα καμιά φορά), ξεχνάει να κάνει τον ιεροκήρυκα...»

Τέλος ο άγγλος κριτικός βρίσκει στο γάλλο συγγραφέα καμιά πιά πειράζει την άγγλική διανοητικότητα, και, άναγνωρίζοντας του μεγάλες πνευματικές άρετές, ελπίζει απώς θά γιαιτρευτεϊν!

Ποιήματα, ποιήματα! Δεκαετηνιά τόμοι από ποιήματα περιούν μέσα στο κριτικό σημείωμα του ποιητή, Αντρέ Φοιτανά στο τελευταίο τεύχος του «Γαλλικού Έργου»!

Τί να χρησιμοποιάσει ή κριτική και τί να διαλέξει ο κόσμος μέσα στην άδυσσο από στίχους, όταν κάθε δυο μέρες προσθέτουν, μόνο στη Γαλλία, πάνω κάτω, κι' από έναν καινούργιο τόμο άκόμα; Κι' αν ο ακοπός του ανθρώπου ήτανε μόνο να διαβάσει στίχους, πάλε μπορούσε κάτι να γίνει. Όμως, όταν ο άνθρωπος έχει τόσα άλλα να κάνει, και τόσα άλλα να διαβάσει! Ζούμε σ' εποχή έμπορική και βιομηχανική. Η ποσότητα βασιλεύει, και σίγουρα ή βασιλεία της δεν είναι εθνοτική για την ποιότητα. Ο άνθρωπος πού θέλει σήμερα να παρακολουθήσει τί γίνεται τριγύρω του, ζαλλίζεται κι' άναγκάζεται να κλείνει τὰ μάτια. Τί να κάνει; Γυρίζει τὰ μάτια παρακαλεστικά προς την κριτική, μα ή κριτική γίνεται από διάφορους κριτικούς πού δε συμφωνούνε μεταξύ τους. Άλλωστε ή πείρα των αιώνων μās έχει διδάξει πως ο μόνος σίγουρος και δίκαιος κριτικός είναι ο Καιρός. Και ίσως το συμπέρασμα πού πρέπει κανείς να θγάλει, είναι ν' άφίσει τούς ειδικούς να παιδεύονται με τή συγκαιρινή τέχνη και σκέψη, και να γυρίσει τὰ μάτια του αποκλειστικά σέ κείνα πού σφράγισε με το «Ναί» του ο μεγάλος κριτικός πού λέμε παραπάνω. Απτά βέβαια μπορούν να ειπωθούνε για την παγκόσμια φιλολογία, γιατί, στον τόπο μας, με πολύ λίγον κόπο και λίγη καλή διάθεση μπορείς καθέννας μας να παρακολουθεϊ την νύκτια παραγωγή. Και αυτό ως λογαριαστεί σι' καλά των μικρών. Τὰ κακά, δε θά τελειώναμε ποτέ, αν θέλαμε να τὰ ίσοτήσουμε, κι' ούτε έχουν τον ήπο τους σέ τούτο το σημείωμα.

Μέσα σι' δεκαετηνιά λοιπόν διβλία πού αναφέρεται, —φραντάζεται κανένας πόσο σύντομα, όταν αυτή ή δουλειά γίνεται μέσα σέ πέντ' έξη σελίδες, — ο γάλλος κριτικός στο τελευταίο τεύχος, βρίσκει μια πολύ γνωστή μάσκα: το νεώτερο έργο του Πώλ Κλωντέλ με τον τίτλο «La Messe là - bas».

Αν έχουνε το βιβλίο μπροστά μας. Αν έχουνε όμως καμιά άμφιβολία πως είναι συνέχεια της τέχνης πού βρίσκει τόσους θαυμασιούς, μα και περισσότερους πού δεν μπορούν να ενθουσιαστούνε τόσο πολύ. Όμως είναι πολύ ενδιαφέρον να βλέπει κανείς τις διάφορες γνώμες πού υπάρχουν' γι' αυτόν.

Ο ποιητής Αντρέ Φοιτανά δε μās τὰ λέει πολύ στοργικά τὰ λόγια του, όπως μās έχει συνηθίσει ο Μάριος Αντρέ της «Μινερβ Φρανσαϊζ». Είναι ισοπός εθνεθνικός, όταν είναι να διηγήσει κανείς για ένα συνάδελφο και, ίσως, φίλο;

«Η τρικυμισμένη άπεραντοσύνη της άγίας Γραφής, όχι ή γλύκα του εδαγγελίου, και μήτε τίποτ'

άλλο από την τραχύτητα, πού καμιά φορά φτάνει την τρέλα, των Προφητών, καμιά σά σίφουνας περνάει ή στέκεται, θρώνεται, κατακάθεται ή θεωρείται κατάληξη μπροστά σ' αυτή τή δύναμη: οι άισθησές μας δεν ξεχωρίζουν πιά τίποτα καθαρά ένα χάος από άστοραποβολήματα, από τραχειές διορραφές, άνακατωμένες με τόσες δυσαρμονίες — τι πράμα λοιπόν είναι αυτή ή δύναμη πού σέρνει σκλάβο της ιδειοί μου, και πού δεν τή δέχεται το λογικό μου ε' Ο Πώλ Κλωντέλ τραγούδησε άκόμα καμιά φορά, δυρατός, ζοφερός, θαρός, δελοποτικός, κι' όλα μās τὰ προσφέρνει σήμωρα με τούς λειτουργικούς κανόνες, άγκαυ συλλογίζεται με περισσύτερη περηφάνια τον έναν του παρά το Θεό, αν δίνεται δυοία, σ' αυτό το ποιήμα «La Messe là i bas», εκεί κάτω, όπου δίχως άμφιβολία ως έξορία μόνη του μαθαίνει την πατρίδα με σκοπό να προσκυνήσει, να ευχαριστήσει, να παρακαλέσει και να εξευμενίσει, δεν το κάνει με τρόπο πού θυμίζει λίγο τον ιερέα του Έφραϊμ Μικαήλ, πού κάνει επίσης περήφανες λειτουργίες, έτσι πού ο ακοιενός λαός

«Βλέπει μονάχα μέσ στο σκοτάδι του ναού το λαμπρόν έπίσκοπο ντυμένον την κόκκινή του περηφάνια...»

«Και με τὰ μάτια γεμάτα εκοιαικό μεθύσι, ο ιερέας, σφειροίεται του καταφρονημένου Χριστού τή βασιλική προσφορά του εδλαθητικού ψαλμού, κι' άπάνω στο θεώμ πού λειτουργεί, γίνεται αυτός ο ίδιος θεός...»

Και παρακάτω, μιλώντας ο Φοιτανά για τούς στίχους του νέου έργου του Κλωντέλ, λέει:

«Τὰ λένε όλα' περνούν από όλα, οηγορεία, εικό-

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΡΑΜΑΤΑ

ΤΟΜΟΣ Α'

- 1— ΖΩΝΤΑΝΟΙ ΚΑΙ ΠΕΘΑΜΕΝΟΙ (3 πράξεις).
 - 2— ΟΙ ΑΛΥΣΙΔΕΣ (3 πράξεις).
 - 3— ΣΤΗΝ ΟΣΩΠΟΡΤΑ (μονόπραχτο).
- Έξαντλημένα. Φύλλα τυπογραφικά 10—12. Δο. 5 ο τόμος.

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΔΙΑΜΟΝΗ	ΣΟΜΑΤΑ

ΣΗΜ. Έπειδή το χαρτί και τὰ τυπωτικά είναι άκριβά σήμερα κι ο εκδότης, για να προβεί σ' έκδοση φιλολογικού έργου, πρέπει να έχει σίγουρο από πριν έναν άκριμο άγοραστήν, παρακαλούμε όσοι θέλουνε ν' άποκτήσουν το βιβλίο, να συμπληρώσουν το κομμάτι αυτό, να το κόψουν και να μās τὸ στέλνουνε στη διεύθυνση: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ Poste Restante έξωτερικού, Άθήναι.

ρες, δίχως εσωτερική ισορροπία, δίχως άλλο υπο-
στήριγμα έξω από τὸν παρόδοξο τόνισμὸ τῶν ἀκα-
νόμιστων συλλαβῶν· παρασέρνουν σὰν τὸ ποτάμι
τοὺς ὄγκους ἀπὸ μωρὸχρωμῆς λαμπρόφνητες πρὸς
πλημμυροῦν τὸ σύνολο, μὰ ποτὲ δὲν τὸ συγκρίθουν·
κάνει τὴν ἐντύπωση πὺς δὲν ἔχει μήτε κανόνα, μή-
τε μέτρο, καὶ ἰδοὺ μὲν οὗ τὸ τέλος ὅλα τελειώνουν σὲ
κάποια, πολλὰς φορὰς, κοινὴ κι' ἀνόμοια ῥίμα...».

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

© Ν. ΠΑΛΙΟΣ

Πάλι ὁ Ξενοκταλιόπουλος μερσίτηκε ἀριστεῖο
καὶ κάνει τὸν ἀστεῖο

Μὰ γι' ἀριστεῖο τοῦτροπε Νομαδικὸ πελέκι
καὶ σὴν οὐρὰ του τερεκέξ, νὰ μὴ μπορεῖ νὰ στέκει.

ΠΙΚΡΑΓΚΑΘΗΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΑΝΑΒΟΛΗ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῆς Συγκοι-
νωτίας, ὁ προκηρυχθεὶς διαγωνισμὸς διὰ τὴν κα-
τάληξιν μιᾶς θέσεως ὑπολογιστοῦ παρὰ τῷ λογιτι-
κῷ γραφεῖω τοῦ παρὰ τῷ Ὑπουργείω τούτῳ τμή-
ματος τῶν ἐπιταγῶν, ἀναβάλλεται διὰ τὴν 1ην Δε-
κεμβρίου, ἡμέραν Κυριακὴν καὶ ὥραν 10ην π.μ. πα-
ρατεινουμένου τοῦ χρόνου τῆς ὑποβολῆς αἰτήσεων
τῶν βουλουμένων νὰ συμμετάσχουν εἰς τὸν διαγωνι-
σμὸν ταῦτον μέχρι τῆς 28ης Νοεμβρίου ἐσπέρας.

(Ἐκ τοῦ Ὑπουργείου)

ΚΡΥΦΟΣ Ο ΠΟΝΟΣ

Στὸ περασμένο φύλλο τὸ ὠραῖο ποίημα «Κρυ-
φὸς ὁ πόνος» κατὰ λάθος δημοσεύτηκε μὲ τὴν
ὑπογραφή τῆς φίλης ποῦ μᾶς τῶστελε, ἀντὶ μὲ
τὸ ψευτόνομα «ΜΑΕΣΤΡΙΝΑ», ποῦ εἶχε γιὰ
ὑπογραφή.

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΝ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΑΘΑΝ. ΚΟΥΚΛΑΡΑ

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΩ 1889

53-ΟΔΟΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ-53

Ἀπέναντι Ζωοδόχου Πηγῆς

ΕΧΟΜΕΝ ΤΗΝ ΕΚΚΕΤΟΤΕΡΑΝ ΠΕΛΑΤΕΙΑΝ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΥΠΕΡΟΧΟΝ

ΜΑΥΡΟΔΑΦΝΗΝ 1901 ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ
ΤΟΥΛ

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΠΡΟΑΣΤΕΙΟΥ 3

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΒΡΑΝΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΕΥΣ & ΕΞΑΓΩΓΕΥΣ

ΕΝ ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Διεύθυνσις: GEORGE VRANAS

49-51-57, Greenwich St. & 16 Trinity Place

NEW YORK, City, U. S. A.

ΕΝΤΟΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ

